

ТЕМА 4

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

ПЛАН

- ◎ 1. Державний бюджет як специфічний інструмент регулювання економіки.
- ◎ 2. Кредитно-грошова політика держави.
- ◎ 3. Вплив держави на ціни і ціноутворення.

2. Державний бюджет як специфічний інструмент регулювання економіки

Державне регулювання за допомогою фінансових та грошово-кредитних інструментів є найбільш відомим та розповсюдженим в країнах з ринковою економікою.

Фінансово-бюджетне регулювання - основний комплекс засобів державного регулювання фінансової системи і насамперед використання державних фінансів.

Фінансова система країни складається з:

- ⊙ державного бюджету;
- ⊙ позабюджетних фондів (пенсійних, страхових, кредитних тощо);
- ⊙ фінансів підприємств;
- ⊙ місцевих фінансів (бюджетів областей, міських, районних, сільських тощо).

Державні фінанси складаються з державного бюджету та позабюджетних фондів. Через них відбувається перерозподіл значної частини ВВП країни.

Державний бюджет є:

- ⊙ річним планом державних витрат та джерел їх фінансового покриття;
- ⊙ головним важелем державного регулювання перерозподілу фінансових потоків у країні.

Консолідований (зведений) бюджет України — сукупність усіх бюджетів, що входять до складу бюджетної системи України (державний бюджет та місцеві бюджети).

Основні функції бюджету:

- розподільна;
- контрольна;
- економічної безпеки держави;
- забезпечення існування держави.

Групи видатків державного бюджету:

- соціальний захист та соціальне забезпечення;
- загальнодержавні функції;
- оборона;
- громадський порядок, безпека та судова влада;
- економічна діяльність;
- охорона навколишнього середовища;
- житлово-комунальне господарство;
- охорона здоров'я;
- освіта.

Основні параметри бюджету:

- ⊙ абсолютні розміри;
- ⊙ частка ВВП, що перерозподіляється через бюджет;
- ⊙ обсяг і структура джерел фінансування;
- ⊙ обсяг і структура бюджетних видатків;
- ⊙ співвідношення доходів і видатків бюджету.

Фінансова політика держави — заходи держави щодо мобілізації фінансових ресурсів, їх розподілу та використання на базі фінансового законодавства для реалізації соціально-економічних цілей розвитку суспільства. Фінансова політика обумовлена станом економіки держави.

Фінансова політика за умов економічної кризи спрямована на:

- ⊙ подолання спаду виробництва;
- ⊙ стимулювання виробництва;
- ⊙ мобілізацію фінансових ресурсів та їх ефективне розміщення у галузях економіки;
- ⊙ стримування соціальних програм;
- ⊙ скорочення витрат на оборону тощо.

Сучасні напрями фінансового регулювання економіки

Витрати на наукові дослідження

Відтворення кваліфікованої робочої сили

Військові витрати

Витрати на соціальні цілі

Поліпшення відтворення капіталу

Розширення споживчого ринку

Типи фінансової політики:

- ◎ **дискреційна** (франц. — той, що діє за власним розсудом) — політика, що проводиться державою безпосередньо;
- ◎ **недискреційна** (автоматична) — політика вбудованих регуляторів (стабілізаторів): податки, соціальні виплати, ефект надійності компаній, інертність схильності до споживання тощо.

Основні напрями діяльності держави у сфері реалізації фінансової політики

Політика державних витрат

Фіскальна політика (бюджетна податкова)

Групи видатків державного бюджету

Соціальні

На оборону,
зовнішню
політику

Оплата
державного боргу

На господарські
потреби

На
адміністративне
управління,
юстицію

Основні засоби дискреційної фінансової політики держави:

- ◎ держконтракт і держзамовлення;
- ◎ державні інвестиції;
- ◎ соціальні трансферти;
- ◎ зміни у податковому регулюванні;
- ◎ фінансування державних програм, громадських робіт тощо.

Функції видатків державного бюджету:

регулювання (політичне, соціальне, господарське);

забезпечення загальних умов життя суспільства (управління, юстиція, освіта, наука).

Видатки на соціальні потреби:

- ◎ забезпечують реалізацію соціально-економічної політики держави;
- ◎ сприяють перерозподілу ринкових доходів, пом'якшують диференціацію матеріального становища соціальних груп;
- ◎ полегшують доступ менш забезпечених верств населення до набуття кваліфікації, надання медичних послуг (забезпечення народного господарства освіченою, кваліфікованою, здоровою робочою силою);
- ◎ впливають на стимулювання, розмір та структуру попиту.

Напрями бюджетних
видатків на соціальні
потреби

ПОЛБЕОН

наука

освіта

охорона здоров'я

соціальний захист,
соціальне
забезпечення

культура,
мистецтво

фізична культура,
спорт

Критерієм планування обсягів витрат за соціальними статтями є соціальні стандарти та нормативи, програмно-цільові методи реалізації соціальної політики.

У структурі видатків державного бюджету видатки на соціальні цілі є найуразливішими. Обсяги соціальних видатків можуть бути свідомо зменшені на користь вирішення державних проблем надзвичайного характеру.

За рахунок державних витрат, податків, пільг та субсидій, що виплачуються з державного бюджету, уряд впливає (стимулює або протидіє) на:

- ◎ макроекономічну активність;
- ◎ сукупний попит;
- ◎ сукупну пропозицію.

Інфраструктура

Сільське господарство

Напрями
видатків на
потреби
народного
господарства

Дотації підприємствам
державного сектору

Підтримка експортерів
товарів, послуг,
капіталу

Види видатків державного бюджету на потреби народного господарства

Державний кредит на пільгових умовах

На конкретні цілі, закладені у державних економічних програмах.

Державні субсидії, дотації

За періодичністю

За формою

За напрямками

Гарантії уряду

Одноразові

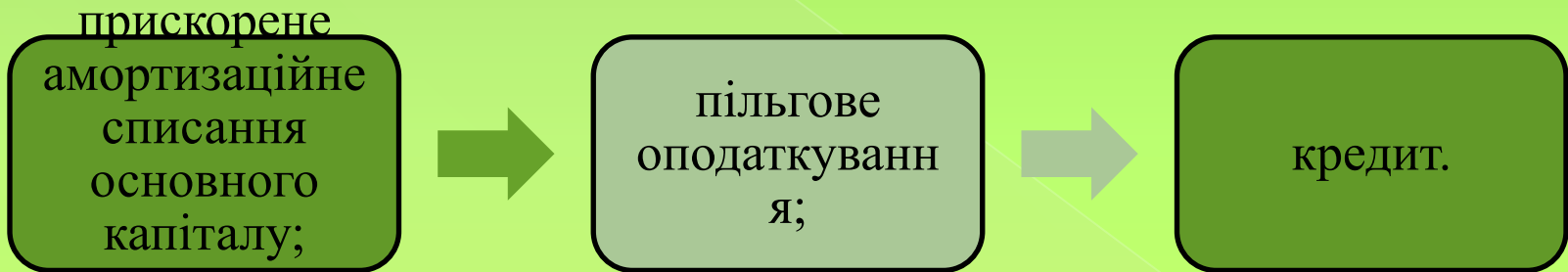
Регулярні

Цінові

Інвестиційні

Науково-дослідна робота;
Охорона навколишнього середовища;
Фінансування розвитку державного сектора;
Підтримка вітчизняних експортерів.

Сучасні тенденції засвідчують необхідність скорочення обсягів субсидій і дотацій з державного бюджету та активнішого використання таких інструментів, як:

Обсяги витрат державного бюджету на господарські потреби змінюються залежно від стану економіки:

- ⊙ у період криз і депресій мають тенденцію до зростання;
- ⊙ у період перегріву економіки мають тенденцію до скорочення.

Дієвість державного регулювання економіки за допомогою бюджетних видатків обумовлюється:

- ⊙ обсягом коштів, що витрачає держава на зазначені потреби;
- ⊙ структурою, спрямуванням витрат;
- ⊙ ефективністю використання витрат.

Фіскальна політика (лат. *fiscus* — кошик, казна) — діяльність держави щодо формування та регулювання державного бюджету (бюджетна політика), а також мобілізації коштів у державну казну з інших джерел.

Бюджетні доходи

Звичайні :	Надзвичайні :
1. Податки;	1. Кошти від приватизації;
2. Збори (на право торгівлі, акцизні, мито тощо);	2. Кошти від продажу прав використання повітряного простору тощо.
3. Доходи від державної власності, державної торгівлі;	
4. Внески в державні фонди соціального страхування.	

Податки — один з основних інструментів, який забезпечує ефективне державне регулювання економіки, виконуючи фіскальну (формує бюджетні надходження) та економічну функції (впливає на відтворення, стимулює або стримує його розвиток, посилює або зменшує нагромадження капіталу, розширює чи звужує платоспроможність населення).

Податки — це обов'язковий платіж, який надходить у державний бюджет у визначених законодавством розмірах та встановлені строки.

Податкова система — сукупність податків і податкових платежів, що сплачуються державі у визначеному законодавством країни порядку.

Види податкових надходжень

Податок на доходи громадян:

- ⊙ прибутковий податок з громадян – 18%;
- ⊙ військовий збір – 1,5%.

Податок на доходи підприємств:

- ⊙ податок на прибуток підприємств – 18%;
- ⊙ збори за спеціальне використання природних ресурсів (лісових, водних, надр тощо);
- ⊙ єдиний соціальний внесок – 20%.

Внутрішні податки на товари і послуги:

- ⊙ податок на додану вартість (ПДВ) – 20%;
- ⊙ акцизний збір (з вітчизняних та імпортованих товарів);
- ⊙ ліцензії на діяльність.

Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції:

- ⊙ ввізне мито;
- ⊙ вивізне мито;
- ⊙ ввізне мито на нафтопродукти, транспортні засоби та шини до них.

Доходи від власності та підприємницької діяльності:

- ⊙ рентна плата, збори на топливно-енергетичні ресурси;
- ⊙ доходи від орендної плати за оренду державного майна;
- ⊙ дивіденди;
- ⊙ кошти від приватизації;
- ⊙ надходження від перевищення валових доходів над видатками НБУ;
- ⊙ надходження від грошово-речових лотерей.

Адміністративні збори та платежі:

- ⊙ державне мито;
- ⊙ плата за надання послуг службою дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- ⊙ плата за утримання дітей у школах-інтернатах
- ⊙ штрафи.

Інші неподаткові надходження:

- ⊙ від реалізації надлишкового озброєння, військової та спеціальної техніки; від плати за транзит природного газу і нафти через територію України;
- ⊙ амортизаційні надходження.

Державні цільові фонди:

- ⊙ соціальне страхування на випадок безробіття (фонд зайнятості); інноваційний фонд; транспортний збір.

Засади функціонування податкової системи у ринковій економіці

```
graph TD; A[Засади функціонування податкової системи у ринковій економіці] --> B[Створення сприятливих умов для виробництва товарів і надання послуг]; A --> C[Забезпечення можливостей для помірної і відносно рівномірної збагачення нації в цілому і кожного суб'єкта зокрема]; A --> D[Збалансування бюджетних видатків і доходів];
```

Створення сприятливих умов для виробництва товарів і надання послуг

Забезпечення можливостей для помірної і відносно рівномірної збагачення нації в цілому і кожного суб'єкта зокрема

Збалансування бюджетних видатків і доходів

Основні недоліки чинної податкової системи України

1. Нечітке теоретичне обґрунтування та недосконалі механізми практичного застосування

2. Надмірна кількість податків та їх висока ставка

3. Виконання податковою системою лише фіскальних функцій

Складові податкової реформи в Україні

1. Зниження граничного рівня перерозподілу ВВП через прибуткову частину бюджету

2. Розширення бази оподаткування шляхом законодавчого скасування пільг

3. Послаблення податкового навантаження на фонд оплати праці

4. Зниження ставок податку на прибуток та на додану вартість

5. Податкове стимулювання діяльності малого підприємства

6. Зниження ставок податку на прибуток експортерам високотехнологічної продукції

7. Пільгове оподаткування інноваційної продукції.

Дефіцит державного бюджету - сума, що віддзеркалює перевищення витрат бюджету над його доходами.

Профіцит державного бюджету - перевищення доходів над державними витратами.

Секвестр державного бюджету - полягає у пропорційному зниженні бюджетних видатків за всіма статтями бюджету протягом часу, який залишився до закінчення поточного бюджетного року.

Не підлягають секвестру захищені статті бюджету, перелік яких в Україні затверджує Верховна Рада України у законі про Державний бюджет України на поточний бюджетний рік.

Основні шляхи покриття дефіциту державного бюджету:

- ⊙ додаткова емісія готівкових грошей;
- ⊙ продаж державних цінних паперів;
- ⊙ державні позики;
- ⊙ посилення оподаткування.

Можливі негативні наслідки дефіциту державного бюджету:

- ⦿ інфляція;
- ⦿ порушення ринкової мотивації діяльності приватних фінансових інститутів.

Державний бюджет доцільно балансувати на циклічній основі:

- ⦿ перевищення видатків над доходами — під час спаду виробництва;
- ⦿ перевищення доходів над видатками — під час економічного піднесення.

За таких умов держава зможе проводити антикризову політику, "гасити" економічні коливання.

Державний борг — це накопичені зобов'язання держави.

Внутрішній борг держави:

- ⊙ банкам-кредиторам;
- ⊙ власникам державних цінних паперів.

Зовнішній державний борг держави:

- ⊙ іноземним урядам;
- ⊙ іноземним приватним особам і організаціям;
- ⊙ міжнародним фінансовим установам.

Відповідно до Маастрихтського договору для країн ЄС встановлено два основних критерії, які стосуються державних фінансів, зокрема, державний борг не повинен перевищувати 60 % ВВП, а бюджетний дефіцит — 3 % ВВП.

Посилення диференціації
доходів населення
внаслідок концентрації
державних зобов'язань
У заможної його частини

Підрив дії економічних
стимулів розвитку
виробництва через
підвищення норм
оподаткування

Передача частини
створеного в країні
продукту за кордон

Негативні
економічні
наслідки
зростання
державного
боргу

Зниження міжнародного
авторитету країни

Підвищення ставки
процента на капітал,
скорочення
капіталовкладень

Посилення невпевненості
населення щодо
майбутнього країни

Напрями вдосконалення політики державних видатків:

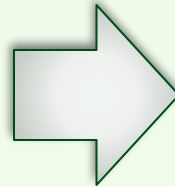
- ⦿ зменшення субсидій і дотацій підприємствам;
- ⦿ раціоналізація системи соціального захисту та соціального забезпечення населення (скорочення пільг, розширення адресної допомоги та ін.);
- ⦿ скорочення чисельності зайнятих у бюджетній сфері (насамперед управлінського апарату, збройних сил тощо);
- ⦿ зменшення витрат на поповнення державних матеріальних резервів;
- ⦿ скорочення витрат на обслуговування державного боргу (перегляд умов конверсії ОВДП, утримання від залучення надто ризикованих іноземних позик тощо).

Головні суб'єкти державного регулювання фінансово-бюджетної сфери:

- ⊙ Міністерство фінансів України;
- ⊙ Міністерство економічного розвитку і торгівлі України;
- ⊙ Державна фінансова інспекція України;
- ⊙ Державна казначейська служба України;
- ⊙ Державна фіскальна служба України

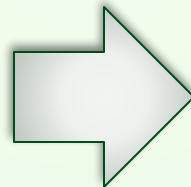
3. Кредитно-грошова політика держави

Суб`єкт грошово-кредитної політики

Центральний банк країни

Об`єкт грошово-кредитної політики

Пропозиція та попит на грошовому ринку

Центральний банк очолює банківську, регулює кредитну та грошову системи країни, має монопольне право на грошову емісію і здійснює кредитно-грошову політику в інтересах національної економіки.

Банківська система країни є дворівневою і складається з: центрального (національного) банку і мережі комерційних банків.

Грошова система охоплює: обіг грошової маси (монет і паперових грошей); чеків, що створюються на основі депозитних вкладів у комерційних банках; інших фінансових документів та платіжних засобів.

Кредитна система пов'язана з операціями з використання позичкового фонду грошових ресурсів, які стають тимчасово вільними у процесі обігу товарних та грошових засобів. Крім банків кредитні операції здійснюють страхові компанії, пенсійні фонди та інші фінансові установи.

В Україні роль центрального банку виконує Національний банк України.

Основні цілі Національного банку:

- ◎ створення нормальних умов для ефективного функціонування суб'єктів економіки;
- ◎ захист і забезпечення стабільності гривні;
- ◎ розвиток і зміцнення банківської системи;
- ◎ забезпечення ефективних розрахунків між суб'єктами економіки.

Основні функції НБУ:

- ◎ розробка і впровадження разом із урядом ефективної кредитно-грошової політики;
- ◎ здійснення грошової емісії і контроль за грошовим обігом;
- ◎ здійснення міжбанківських розрахунків, в т. ч. і в міжнародних відносинах;
- ◎ продаж кредитних ресурсів комбанкам, кредитування уряду;
- ◎ регулювання та контроль за діяльністю комерційних банків та інших кредитних організацій;
- ◎ здійснення валютного регулювання і забезпечення конвертованості національної валюти;
- ◎ зберігання та регулювання золотовалютних резервів;
- ◎ управління державним боргом.

Кредитно-грошова політика — діяльність держави, спрямована на забезпечення економіки повноцінною і стабільною національною валютою та регулювання грошового обігу відповідно до потреб економіки з метою стимулювання економічного зростання при низькому рівні інфляції і безробіття, вирівнювання платіжного балансу країни.

Застосування кредитно-грошових інструментів:

- ⊙ справляє опосередкований та загальний вплив на економіку;
- ⊙ характеризує державну економічну політику як монетаристську;
- ⊙ передбачає розрив у часі між їх використанням та досягненням ефекту;
- ⊙ є найдійовішим за умов надзвичайно поживавленої, "перегрітої" економіки.

Емісія грошей — забезпечення економіки засобами обігу, платежу, нагромадження, а також покриття дефіциту державного бюджету.

Виважені ін'єкції грошових коштів сприяють пожвавленню економіки; скорочення грошових ін'єкцій гальмує "перегрів" економіки, стримує зростання цін.

Зміна облікової ставки

Впливає на співвідношення попиту та пропозиції позичкового капіталу

Підвищення облікової ставки (політика дорогих грошей), знижує попит на кредити, гальмує господарську активність

Зниження облікової ставки (політика дешевих грошей), стимулює попит на кредити та пожвавлення господарської активності

Проведення облікової політики — встановлення центральним банком ставки облікового відсотка. Це ставка, за якою центральний банк країни продає кредитні ресурси комерційним банкам, які у свою чергу під позичковий відсоток надають кредити суб'єктам економіки. Розмір облікової ставки встановлюється державою залежно від господарської кон'юнктури та цілей економічної політики.

**Зміна облікової ставки має спрямовуватися на реалізацію цілей ДРЕ.
Стійка тенденція до зниження облікової ставки центрального банку
для комерційних банків та підприємців означає:**

- ⦿ спрямування курсу економічної політики на стимулювання ділової активності;
- ⦿ очікування інших інструментів у ДРЕ, які сприяють підвищенню ділової активності;
- ⦿ необхідність коригування власних планів стосовно інвестицій, закупівель, збуту, зайнятості.

З підвищенням облікової ставки варто очікувати протилежних процесів.

Механізм грошово-кредитної політики

Політика «дешевих» грошей	Політика «дорогих» грошей
Спрямована проти економічного спаду і безробіття	Спрямована проти інфляції
Національний банк купує державні облігації, знижує резервну норму або знижує облікову ставку	Національний банк продає облігації, підвищує резервну норму або підвищує облікову ставку
Пропозиція грошей зростає	Пропозиція грошей зменшується
Відсоткова ставка падає	Відсоткова ставка зростає
Інвестиції зростають	Інвестиції скорочуються
Зростає чистий експорт	Чистий експорт зменшується
Рівноважний чистий національний продукт збільшується на величину, кратну зростанню інвестицій	Інфляція зменшується

Кількісні
обмеження
кредиту

Ставляться такі самі цілі, що й при зміні облікової ставки, але застосовуються адміністративні методи; невиконання умов призводить до банкрутства комерційного банку, штрафів, заморожування коштів.

зamorozhuvannya koshtiv
shtrafiv
to bankrotstva komertsiihnoho

Встановлення розмірів обов'язкових резервів для комерційних банків передбачає збереження певної частини коштів комерційних банків (їхніх активів) у вигляді резервів на спеціальному рахунку в центральному банку країни. Мета цього заходу — захист інтересів кредиторів і вкладників (їхнє страхування), боротьба з інфляцією, контроль ціни національної грошової одиниці (шляхом штучного обмеження обсягів грошової маси).

Купуючи цінні папери у суб'єктів економіки, держава ніби надає їм кредит і таким чином збільшує кількість грошей в обороті, що стимулює економічну активність.

Обов'язкові мінімальні
резерви комерційних
банків

Не допускають кризи
неплатежів, є мінімальною
гарантією стабільності
банківської системи

Компенсують дрібні й
середні внески вкладників

Підтримують резерви
центрального банку

Зниження
норми
обов'язкових
резервів

Зростання
розмірів
реального
капіталу у
розпорядженні
банків

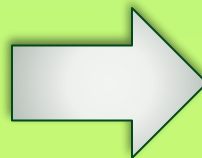

Влиття в
економіку
капіталу

Стимулюва
ння ділової
активності

Операції на
відкритому
(фондовому)
ринку

Зміна пропозиції позичкового
капіталу у країні шляхом купівлі
або продажу центральним банком
цінних паперів (облігацій, векселів,
сертифікатів тощо) юридичних і
юридичних осіб.

Зміна розмірів обов'язкових резервів — це потужний інструмент ДРЕ

Продаж (випуск) цінних паперів, який здійснюється центральним банком через державні позики у фізичних чи юридичних осіб, обмежує вільні гроші (стримує економічну діяльність). У випадку, коли держава викупує свої боргові зобов'язання, обсяг грошей в обігу зростає. Таким чином держава регулює обсяги грошових засобів в обороті й економічну діяльність.

З 1994 року Україна використовує цей інструмент — випускає державні облігації внутрішньої державної позики (ОВДП).

Регулювання діяльності кредитних організацій (регулююча роль) НБУ передбачає:

- ⦿ реєстрацію кредитних організацій, видачу ліцензій на банківську діяльність;
- ⦿ встановлення єдиних правил проведення банківських операцій, ведення бухгалтерського обліку і статистичної звітності;
- ⦿ визначення порядку формування обов'язкових резервних фондів;
- ⦿ встановлення обов'язкових економічних нормативів діяльності кредитних організацій (мінімального розміру уставного капіталу, власних засобів, мінімального чи максимального розмірів ризику);
- ⦿ регулювання ризику та ліквідності банківських операцій.

Вплив держави на ціни і ціноутворення

Мета цінового регулювання

Недопущення
інфляції

Сприяння
нормальній
конкуренції

Підтримка
прожиткового
мінімуму

Стабілізація довгострокового розвитку економіки та соціальної сфери

Спостереження за цінами

Виявлення зростання вартості життя для визначення індексу щорічного мінімального підвищення заробітної плати, впливу зростання цін на витрати виробництва та конкурентоздатність.

Опосередкований
(непрямий) вплив на ціну

Здійснюється завдяки введенню або відміні обмежень у зовнішній торгівлі, зміні облікової ставки, податків, розміру емісії грошей тощо.

Державне втручання в процес ціноутворення

Санкціонування урядовими органами завищення витрат виробництва: у собівартість включається завищені амортизаційні списання, відрахування у різні фонди.

Прямий державний вплив на ціни

Передбачає: надання субсидій; встановлення податку на додану вартість; встановлення цін на підакцизні товари.

Встановлення державою фіксованих цін і тарифів

Пільгові ціни на продукцію державних підприємств (наприклад: мінеральну сировину, електроенергію з державних електростанцій, залізничні, поштово-телеграфні тарифи).

Лідерство в цінах

Має місце у тих сферах виробництва, де значна частка держави або держава виступає великим покупцем чи замовником (будівництво, продукція ВПК тощо).

Використання конкретних методів цінового регулювання залежить від стану економіки країни та породжене певними умовами.

Кризовим станом
економіки

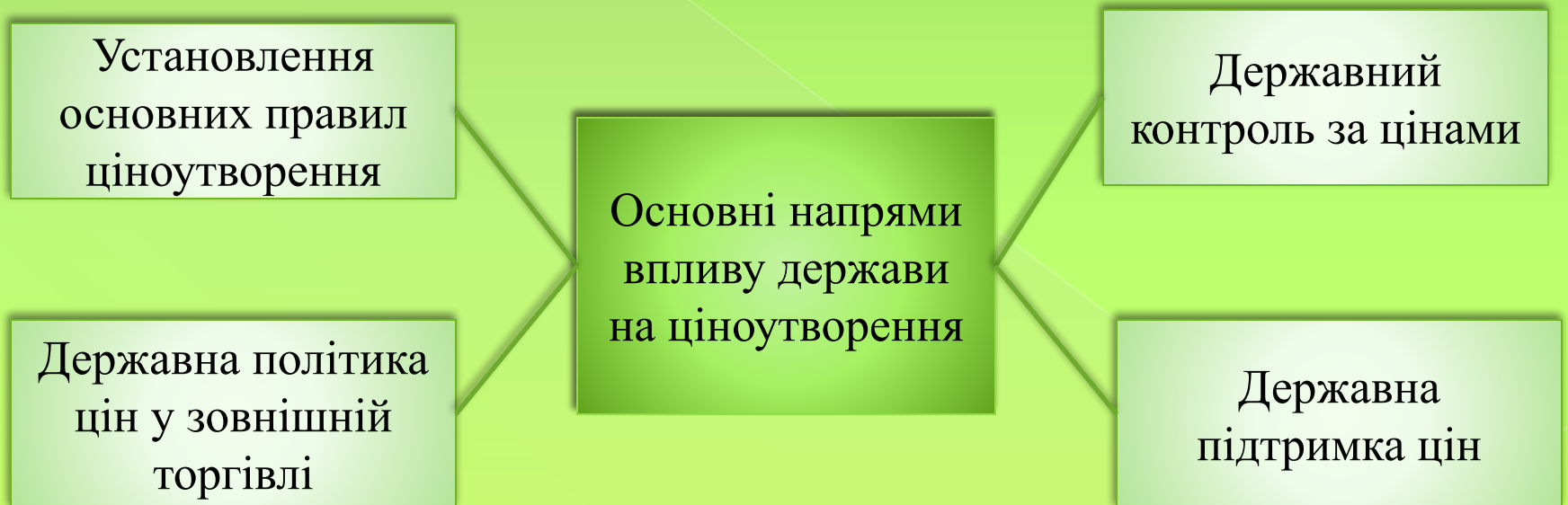
Високими темпами
інфляції

Посилення
державного
регулювання
цін
зумовлюється:

Дефіцитом продукції

Необхідність
прискорення структурної
перебудови

Основні напрями впливу держави на ціноутворення :

Держава розробляє і приймає закони, в яких регламентує правила ціноутворення. У кожній країні вони мають свої особливості.

Загальні вимоги до ціноутворення:

- ⊙ між виробниками, продавцями не повинно бути жодних угод щодо встановлення фіксованих цін. Має зберігатися внутрішньогалузева конкурентна боротьба;
- ⊙ виробник не має права вимагати від дилерів (посередників, які реалізують товар) продавати його товар за певною роздрібною ціною. Він може тільки рекомендувати її;
- ⊙ продавець зобов'язаний пропонувати свій товар різним торговельним підприємствам на однакових умовах щодо рівня цін, за винятком випадків, коли продавець має вищі витрати (віддаленість місць реалізації потребує більших транспортних витрат) або існують відмінності у товарах

- ⦿ продавець не повинен з метою усунення конкурентів пропонувати товар за ціною нижчою, ніж собівартість;
- ⦿ фірми мають право підвищувати ціни до будь-якого рівня, за винятком періодів дії державного контролю за рівнем цін.

Державний контроль за цінами має велике значення. Це зумовлено такими причинами:

- ◎ *У монопольних галузях господарства через відсутність конкуренції немає вільного ціноутворення. Підприємства таких галузей можуть зловживати встановленням високих, по суті, монопольних, цін. До таких галузей належать комунальне господарство, зв'язок тощо. Держава регулює ціни на їхні послуги в інтересах споживачів; у деяких галузях в окремі періоди може різко скоротитися пропозиція товарів і послуг або значно зрости попит. Для того щоб обмежити різке підвищення цін, держава може встановити певний їх рівень, так звану стелю ціни. Це законодавчо встановлена максимальна ціна, за якою продавцю дозволено пропонувати свій товар або послугу. Існує ще державна підтримка цін в аграрному секторі. Основна мета державного втручання у ціни на сільськогосподарську продукцію полягає в збереженні паритету цін.*

- ◎ *Державна політика ціноутворення здійснюється також у зовнішній торгівлі, зокрема держава впливає на рівень цін, які пов'язані з митами, тобто акцизним податком на імпортовані товари. Вони впроваджуються з метою одержання доходів до державного бюджету або для захисту національної економіки. Фіскальні мита, як правило, застосовуються до товарів, які не виробляються всередині країни (наприклад, в Україні це кава, банани). Протекційні мита встановлюються для захисту місцевих виробників від іноземної конкуренції.*
- ◎ *Дієвим засобом впливу на економіку країни, яка експортує товар, є застосування мита.*

При встановленні мита держава враховує, що деякі країни намагаються реалізувати надлишкову продукцію за демпінговими цінами, нижчими за її собівартість. Для боротьби з демпінгом запроваджуються спеціальні мита, покликані захистити національну промисловість.